

Discussion ved Landhuusholdningsfelskabets Møder.

Mødet den 14de Marts 1866.

Profesor B. S. Jørgensen indlebede Spørgsmaalet:

Hvad kan der gøres fra Landmandens Side, for at den direkte Dampskibsforbindelse med England kan blive saa fordeelagtig som mulig?

Han fremhævede først de store Fremskridt, som Agerbruget i dette Aarhundrede, og navnlig i den sidste Snees Aar har gjort i vort Fædreland, som viser sig baade ved den større Udsæd, som de statistiske Optegnelser have paaviist, idet denne fra 1837 til 1861 er voget med 40 pCt. og det besaaede Hvedeareal i dette Tidsrum endog steget fra 42000 Tdr. Udsæd til 1100,00 Tdr., naar man, hvad vel uden stor Feil kan ssee, antager, at der saaes een Td. Hvede i een Td. Land. Det er derfor ikke at undres over, at Prof. Holst nylig i sit interessante Foredrag om Kornproduktionen i Danmark er kommen til det Resultat, at der for Tiden produceres 2 Mill. Tdr. Korn mere i Kongeriget, end der i 1820 avledes i hele Monarkiet. Kornubførselen er derfor ogsaa tiltagen saa betydelig, at medens denne for hele Monarkiet fra 1830—39 udgjorde i Gjennemsnit aarlig 1,800,000 Tdr., hvoraf 225,000 Tdr. Hvede, er den i de sidste 2 Aar for Kongeriget alene steget til $3\frac{1}{2}$ Mill. Tdr., hvoraf 450,000 Tdr. Hvede. Kornubførselen alene er imidlertid ingen god Maalestof for Fremgangen af et Lands Agerbrug; Kreaturholdet maa der fremfor

Alt tages Hensyn til; men her viser sig en lignende Forøgelse, idet Hornqvægets Tal i de 24 Aar, der ere hengaaede mellem Tællingen fra 1837 til 1861, er steget med 31 pCt., Svinene med 28 pCt. og Faarene med $6\frac{1}{2}$ pCt., medens Hestenes Antal omtrent har holdt sig paa samme Standpunkt, saa at det forøgede Areal dyrkes med samme Hestebesætning. Smørudførselen udgjorde i Aarene 1830—39 omtrent 60,000 Tdr. fra Monarkiet, i de sidste Aar fra Kongeriget c. 40,000 Tdr.

Da vort Agerbrug tidligere stod paa et meget lavt Trin, bevise disse Fremstridt ikke, at man nu har naaet et tilfredsstillende Standpunkt, og enhver af de Tilstedeværende vil vistnok ogsaa erkjende, at der endnu er særdeles meget tilbage at gjøre. Det synes dog, at Dvæggholdet sammenlignet med Nabolandene kan siges at være betydeligt. I et interessant Foredrag, som Conferentsraad David for et Par Aar siden holdt her i Selskabet om Udfaldet af den sidste Dvægtælling, viste han, at naar man reducerer Hundsdyrenes Antal til en vis Eenhed, den saakaldte Dvægstyrke, for at kunne gjøre Sammenligning mellem de forffjellige Lande, udgjorde Dvægstyrken for Kongeriget Danmark 2675 Stkr. (for Verne alene 3640) for hver Qvadratmiil, medens samme Reduktion for Mecklenborg gav 2267 og for Preussen 2000 Stkr. paa een Qvadratmiil i Gjennemsnit.

Undersøger man nu, hvorfra denne store Fremgang, som Landbruget hos os har gjort i den sidste Tid, hidrører, maa den væsentlig tilskrives Landboreformen, som begyndte 1784, hvis velsignelsesrige Virkning især er kommen den nuværende Slægt tilgode, og vi maae med Taknemmelighed erindre de Mænd, som trods al Modstand fra Godseiernes Side og uden Bistand af Bondestanden, men alene understøttet af den ophlyste offentlige Mening, satte et System igjennem, bygget paa frisindede Grundsætninger, der søgte at være billig mod Alle, og som i Virkeligheden ogsaa fremmede hele Landbostandens Interesse, og vi maae beundre dette saameget mere, som det stete før den franske Revolution var begyndt, der siden

bidrog saameget til at omstøbe forældede Institutioner, men som hos os ikke fremkaldte nogen Brydning, da Reformen var i saa god Gang. Saalænge Stavnbaandet bestod, gik Velstanden Aar for Aar tilbage; frugtbare Aar, gunstige Handelsforbindelser og Alt hvad der ellers fremmer et Lands Velstand blev uden Virkning, fordi Hoveriets Tryk paa Bønderstanden var saa stærkt, at endog enhver Fremgang, som Agerbruget gjorde og som altid gik ud fra de store Gaarde og derfor medførte forøget Hoveri, kun bidrog til at sænke Bønderne dybere i Armod. Den nye Lovgivning frembragte strax gode Følger, men det er dog sandsynligt, at de Mænd, som skabte den, have følt sig stuffede og langt fra ikke seet den Fremgang, som de havde ventet. Den gamle Slægt maatte uddøe, og en ny Slægt, vant til Frihedens Gøder, og som havde modtaget en bedre Skoleunderviisning, maatte indtage dens Plads, før man ret kunde faae Virkningerne at see, og da forskjellige andre Tryk stødte til, den uhyggelige Krig i Aarhundredets Begyndelse, den deraf følgende Pengeombæltning og senere uhorste lave Priser paa alle Agerbrugsprodukter i en Aarrække, er det let forklarligt, at et halvt Aarhundrede maatte medgaae, inden at de store Fremstridt, som vi nu glæde os over, kunde vise sig. Indførelsen af den frie Forsatning 1848 har utvivlsomt ogsaa bidraget til at fremme Agerbruget, men der har man dog ikke indslaaet nye Veie, om Forbedringen i Lovgivningen end vistnok er gaaet rastere frem, end Tilfældet ellers vilde have været, men dog altid i det gamle Spor.

Men dog mærkes en overordentlig Fremgang siden 1848, og man kan vel sige, at det er just siden den Tid, at Fremgangen har været meest ivinesaldende; dette hidrører dog uden al Tvivl nærmest fra Ophævelsen af de engelske Kornlove 1847, som har været af den største Betydning for alle Nabolandenes Agerbrug, og vil kunne blive det mere, naar man lærer at benytte det engelske Marked rigtigt. Det er til Oplysning om dette, at Aftenens Discussion er bestemt.

Naar man undersøger den Indflydelse, som Kornlovenes Ophævelse i England har havt paa vor Kornhandel, kan det ikke siges, at Kornpriserne derved ere stegne, ibetmindste ikke i nogen betydelig Grad; men den har medført den store Fordeel, at Priserne ere blevne jevnere, og de store Svingninger, som tidligere fandt Sted og gjorde Kornhandelen saa usikker, kan ikke let tænkes mere, da høie Priser i England vil fremkalde Tilførseler fra fjernere Lande, som under sædvanlige Forhold ikke søge det engelske Marked. Det er een Fordeel, men tillige har den frie Kornhandel i England tvungen baade Landmand og Kjøbmand til at henvende langt større Opmærksomhed paa Kornets Oualitet, end tidligere; endnu staaer i denne Henseende dog ikke saa libet tilbage at gjøre baade i Henseende til Jordens Dyrkning og Kornets Behandling, baade af Landmænd og Kjøbmænd, før et saa eensartet Produkt og den Vægt og Farve af Kornet bringes tilveie, som staffer de største Priser paa det engelske Marked. Endelig har den frie Kornhandel ogsaa bevirket, at en Forædling af Korvarerne nu finder Sted efter en ikke ganske ringe Maalestok, som den tiltagende Udførsel af Hvedemeel til England viser.

Bed den direkte og regelmæssige Dampskibsforbindelse med England, som nu er sat i Gang, tilbydes der os imidlertid en Affætning af vore Landvæsenprodukter, som det kun afhænger af os selv at udvide. Smaa kreaturer, Hø, Frugt, Havsager o. l. føres i store Masser fra Holland, Belgien og Frankrig til England, og der er ingen Tvivl om, at lignende Produkter herfra kunne finde en fordeelagtig Affætning, men gode og passende for det engelske Marked maae Varerne være. Hovedudførselen fra os vil imidlertid altid Kvægavlprodukterne blive, og det er derfor disse, som Opmærksomheden især maa henvendes paa.

Der fremstiller sig strax det Spørgsmaal, om det er Studiefedning eller Meieridrift, der i Fremtiden vil være meest anbefalelig. Det er imidlertid vistnok utvivlsomt, at det for de fleste Egne af Landet vil være Meieridriften, som for en

meget lang Tid vil blive Hovedsagen; den giver den største, sikreste og hurtigste Indtægt. Smør kan ikke uden Skade taale en lang Transport, vi have derfor mindre Concurrence at vente af fjerne Lande, og tilmed et saa stort Forspring i Produktionen af fiint Smør, at selv nærliggende Lande, som først skal bringe gode Besætninger, Localiteter og øvede Folk tilveie, ville bruge mange Aar inden de naae saavidt, som vi nu ere. Og dog staaer endnu hos os meget tilbage at gjøre i Henseende til Produktets Mængde og Godhed og en viid Mark ligger endnu aaben for os til Forbedringer. Dette gjælder vel især de mindre Besiddere, men selv de større Gaarde maae erkjende, at meget endnu kan gøres. Opmærksomheden er imidlertid saa godt henvendt paa Sagen, at vi i den nærmeste Tid tør vente en stor Fremgang, og der udtales vist ikke noget sangvinst Haab, naar man venter, at Smørudførselen fra Kongeriget i Løbet af en halv Snees Aar kan blive ligesaa stor, som den hidtil har været fra Monarkiet.

Medens Smørret fra Danmark i England ofte henføres til de fineste Varer, er det ingenlunde Tilfældet med Fedeqvæget, som kun regnes til 2den, 3die eller endnu lavere Klasser. Der er ifjor udført ca. 10,000 Stykker Hornqvæg direkte til England, derimellem mange Stykker, som her vilde henregnes til bedste Fedeqvæg, og dog har, saavidt vides, ingen dansk Stud naaet en større Priis end £ 23, en god jydsk Stud er i Gjennemsnit betalt med £ 15—18, medens almindelig gode engelske Stude betales med £ 25—30 og udmærkede langt høiere. Det skal her kun i Forbigaaende bemærkes, at mange Stykker Qvæg, der er sendt derover, ikke har naaet £ 10, ja at enkelte end ikke har kunnet dække Forsendelsesomkostningerne; dette kan ikke forhindres, da der altid gives vilde og ufornuftige Speculanter, men Hovedmassen af vort Qvæg maatte kunne bringes til en langt større Værdi. Studene maae være større, federe og mere velbyggede, end Tilfældet nu er, og det er i denne Henseende, at store Forbedringer maae indføres af de jydsk Landmænd, som altid ville blive de vigtigste Uffændere.

Den største Mangel ligger navnlig i, at Valget af Tillægsdyr skeer uden tilbørlig Omhu, og at de unge Dyr ikke opfodres rigeligt nok. Men hvorledes skulde det kunne være anderledes, naar Tillægget næsten ganske er overladt til de mindre Besiddere, som hverken have Eone eller Kundskab til at vælge passende Tillægsdyr, og naar Ungstuden gaae gjennem 5—6 forskjellige Besiddere, inden de komme til Federen. Vi have i den jødske Stamme et fortrinligt Materiale til at arbejde videre paa, og i Rhindiges Hænder maa deraf kunne dannes en overmaade god Federace, ligesom det er lykkedes af en skotsk Landrace at danne den berømte Angusrace. Men dertil udfordres, at Tillægget maa overtages af selve Federen paa samme Maade, som man i de større Meierier i den sidste Snees Aar selv tillægger Maltkøerne. Det vilde vistnok være uoverkommeligt at tillægge alle de Stude, der fedes paa en stor Gaard, men bliver ogsaa kun en ringere Deel af dem tillagte, saa dannes dog efterhaanden en Fedestamme, som fra de større Gaarde kan finde Udbredelse til de mindre.

Dernæst er den almindelige Fedningsmaade med Korn for kostbar. Der maa arbeides hen til, at Græs om Sommeren og Koler om Vinteren bliver det vigtigste Fedefoder, i Forbindelse med mindre Mængder Oliefæger, Bælgfrugter og Korn. Det er derfor af stor Vigtighed, at der anvendes al Omhu paa at skaffe kraftige Græsmarker, og at Kolerfrugtavlens vinder mere og mere Udbredelse. Den har store Bælskeligheder at kæmpe imod, men den største Bælskelighed ligger hos Landmændene selv, der ikke have den rette Tiltro til Sagen. Mange Exempler vise, at Dyrningen lykkes for Enhver, der med Indsigt, Kraft og Udholdenhed giver sig af med den, og saa at sige paa alle Slags Jorder, baade de tungeste og de letteste, naar kun de rette Arter vælges. Som enhver ny Kultur er der imidlertid mange Bælskeligheder at overvinde og mange nye Erfaringer, der skal erhverves; men kan kun Overbeviisningen om Nødvendigheden vinde Indgang, vil Dyrningen af Koler gaae ligesaa let og blive ligesaa sikker

som Dyrkningen af Korn er nu for Tiden. At der udføres Olietager og Klid, viser ogsaa en stor Mangel paa Kjendskab til disse Stoffers Forbærde. Man kan ikke undres over, at de stotste Landmænd lœ af os, naar de, som Tilfældet oftere var ifjor før Dvægshygen hindrede Omsætningen, kjøbte de halvsebe, jhdste Stude, som Dampskibene bragte til Skotland, og samtidig de Olietager og det Klid, som udførtes paa samme Skib, og benyttede disse Artikler til at fuldføre Studene, som da solgtes med god Fordeel. Ved Siden af Studene vil det vistnok ofte kunne betale sig at føre halvsebe Tyre eller Udfætterkøer fra Meierierne til England, saaledes som Tilfældet er fra Holland i stor Maalestof.

Ved Faarene er sikkert ogsaa mange Forbedringer at foretage, før de medføre den fulde Fordeel, men dog synes vore almindelige Landsfaar i det Hele bedre at svare til det engelske Markeds Fordringer. De bedste af de affendte danske Veder ere udbragte til Vstr. 3, som jo er meget tilfredsstillende; Lammene ere forholdsvis ikke blevne saa godt betalte. Merinosfaarene ere mindre søgte, men affættes dog hyppig til Priser, som Affenderne kunne staae sig godt ved.

Svinene svare nogenlunde til Fordringerne, men i Almindelighed vil det vistnok være sikkest at udføre dem i slagtet Tilstand, enten heelfersk eller som halvsaltet Sideflæsk, saakaldet bacon, og det er i den Henseende overmaade heldigt, at et stort Baconslagteri er anlagt i Kjøbenhavn, og et eller flere andre vistnok i den nærmeste Tid blive anlagte. Sviin af passende Størrelse og Fedme ville herved kunne udbringes til den høieste Priis. Der er ifjor udført over 6 Mill. Pd. Flæsk i fersk og saltet Tilstand, men dette maa kunne forsøges betydeligt.

Det vil saaledes sees, at det er Studene og Federacens Forbedring, der maa ansees som et af de vigtigste Midler for at gjøre Udførselen til England og Skotland fordeelig. Dvægpestens Udbrud i England har været til stor Skade for os, da den har bragt Usikkerhed i Handelen ved at ofte større

Partier halvsebt Dvæg bragtes paa Markedet, naar Smitten truede en Egn, og om det end er at antage, at der til visse Tider efter Dvægpestens Ophør vil blive stor Trang til Dre-fjød, saa vil dog ogsaa Tilførselen fra alle nærliggende Lande blive saa meget større, og i hvert Tilfælde vil fremmed Dvæg, selv om det kommer fra de sundeste Lande, i lang Tid i Eng-land blive betragtet med Mistænkksomhed, og vistnok blive underkastet Kontrol ved Indførselen, og Bansfeligheder blive lagt i Veien for Transporten i Landet, som vil bevære Om-sætningen.

Capitain Jagd antager, at det ikke alene skyldes Op-hævelsen af de engelske Kornlove, at vi kom i det mere levende direkte Handelsforhold med England, men næsten ligesaameget den kort efter — i 1848 — udbrudende Krig med Tydskland, som tvang os til at søge andre Udførselsveie for vore Pro-dukter, end de hidtil benyttede, og uden hvilken vor uheldige Nationalsvaghed — for stor og magelig Vedhængen ved en-gang tilvante Forbindelser, samt haard Kritik og passiv Mod-stand mod Enhver, som vil bryde og anvise en ny Bane, — vistnok anderledes længe vilde have holdt os tilbage. Han frygter, at den paabegyndte direkte Dvægtransport til England, naar de vistnok uubblivelige Uheld af og til ville indtræffe, som et saadant Foretagende især i sin Begyndelse næsten aldrig undgaaer at rammes af, mange Steder for en Tid vil tabe sin Credit. Den, som et Par Gange, om end kun fordi han selv bærer sig forkeert ad, har lidt Tab derved, vil, som For-holdene ere hos os, i Reglen mangle Energi til at fortsætte Værket, og i Stedet for blot at rette Feilene i sin egen Frem-gangsaade, erklære det Hele for feilagtigt.

Den af den høitærede Indleder af Discussionen udtalte Anskuelse om, at Meieridriften er den fortrinligste for os, deler han nok i dens Almindelighed; dog egne i det nordlige og vestlige Jylland Forholdene sig bedre til Fedning. Gaardene ere der temmelig smaa, Befolkningen er vant til Studehold og Fedning, som nu engang interesserer den meest, og endelig

turde de der herskende Climatiforhold ogsaa være mindre gunstige for Meieridrift.

Vigtigst af Alt bliver det imidlertid snart at faae en Havn paa Iyllands Vestkyst, hvorved baade Tid, Omkostninger og Risiko ved Dvægforsendelsen til England vilde blive betydeligen forringet for store og vigtige Dele af Halvøen. Et saadant Havneanlæg er ingenlunde vanffeligere at udføre, end mange andre Foretagender fra de senere Aar; men det vil kræve nøiagtige Forarbejder og Undersøgelser, og Regjeringen vil behøve, ja ønske formeentligen hertil at faae kraftig Opfordring andetsjedsra, noget, som Landhuusholdningselskabet maa være særligen kaldet til at give.

Talerens Erfaringer maae lade ham betvivle, at det vilde være rigtigt at indføre rene engelske Faareracer hos os i Stedet for vore egne Landsaar; men der findes af disse spredt om paa mange Gaarde gode og omhyggeligt behandlede Stammer (maaskee oprindeligen krydsede med Dishley), af hvilke Deberne kunne naae en Priis af 16—18 Rd.; i disse Stammer bør vi snarest udsøge vore Tillægsdyr.

Professor Holst formener, at man ogsaa efter 1848 maa søge en væsentlig Grund til Landbrugets Fremadstriden i de hensigtsmæssige Love, som i dette Tidrum ere udkomne med Hensyn paa Landbosforholdene, og at den grundigere Kundskab og større tekniske Dygtighed, som visse i denne Periode har udviklet sig, dog kun har spillet en fideordnet Rolle herved.

Det er Efterspørgselen, som maa være det Afgjørende for, hvilket System man skal følge, — om man skal lægge Bind paa Meieri, paa Studesedning, paa Tillæg af magert Dvæg o. s. v. Kun altfor ofte har man syndet mod dette Hensyn, men aldrig uden at det har straffet sig. Affætningsforholdene i Nærheden af en stor By fremavler Melkeproduktionen, i en videre Kreds derudenom er man naturligen henviist til Smør- og Ostetilberedningen og yderst til Dvægsedning. For os er England egentlig kun at betragte som en stor Stad, til hvis yderste Forskningskreds vi høre, og der-

efter skulle vi afsætte vore Frembringelser. Ligesom vi midt i det forrige Aarhundrede ere gaaede over fra Tillæg af magert Dvæg til Meieridriften, saaledes forestaaer der os nu saand-
synligviis en Overgang herfra til Studiefedning; men hertil vil endnu hengaae lang Tid.

Endstjøndt Dvægpesten nok vil kunne indvirke uheldigt paa vor Affætning, har hidtil snarere det Mobsatte fundet Sted. Det er imidlertid et Spørgsmaal, om vi ikke, snarere end at sende vore Skibe til Skotland, burde lade dem gaae direkte til London, nu da den indenlandske Dvægtransport ad Jernbanerne er forbudt i England.

Profesor Jørgensen har aldrig tænkt paa at benægte den forbedrede Lovgivnings væsentlige Betydning for Agerbrugets Fremskriden ogsaa efter 1848, den er tvertimod meget stor; men det har blot burdet siges, at vi med vor frie Forfatning i denne Retning ikke ere indkomne i noget nyt Spor; Hren for det saa heldigen valgte styldes en foranliggende Tid.

Dvægpestens skabelige Indvirkning paa vort Marked i England vil især vise sig i en uberegnelig Uregelmæssighed i Priserne, idet der snart vil være Mangel paa Dyr til Salg og snart stort Overflod derpaa, naar en Egn trues med Angreb af Sygdommen, og Alle saa jage til at sælge.

Det har overrasket ham noget at høre fremsat Klage over Vestjyllands Forurettelse, ved at maatte udføre sit Dvæg over Østfynten. Hvad Skaden angaaer, som Dyrene kunne tage ved hovedsagelig ad Jernbane at føres fra Salling osv. til Aarhuus, saa er den dog neppe paavisselig, og Søreisen har jo viist sig at være let, naar man blot vælger gode Skibe dertil, og sørger for et omhyggeligt Tilsyn med Dyrene ombord. Meerudgiften kan ei heller blive særdeles stor. Ganske vist vilde det af mange Hensyn være heldigt, om vi havde en vestjydsf Havn, men at Mangelen deraf skulde fremfalde stort Tab paa Dvæget, som fra Vestjylland bringes til England, er dog ikke rimeligt.

Capitain Jagd beder ikke at opfatte hans Ord, som om han i og for sig vilde opponere imod de hidtil trufne Foranstaltninger til Lettelse for Ovægudsførselen; men at Anlægget af en Havn paa Halsøens Vestkyst ogsaa i denne Henseende vilde medføre overordentlige Fordele og fjerne mange væsentlige Ulemper for de vestjydske Studeholdere, er afgjort. Veiens Længde vilde jo derved blive forringet til næsten det Halve.

Capitainlieutenant Wilde slutter sig ganske hertil og mener, at dette Spørgsmaals heldige Løsning er af den allerstørste Betydning for den her forhandlede Sag.

Candidat Segelcke fremhæver, at blandt de Punkter, hvorpaa vi skulle have Opmærksomheden henvendt, for at lette Affættningen af Faar i England, er Behandlingen af Væderlammene et ikke uvigtigt. Erfaringen har godtgjort, at de vinde omtrent 4½ pCt. for det engelske Marked, naar vi ligesom Englænderne castrere dem og afhugge deres Haler, naar de ere 10—12 Dage gamle, hvis vi ville sælge dem som Lam, og i den 4de eller 5te Uge, isald de skulle udbydes som Væder. Især hos vore Bønder forsømmes Castrationen meget, og naar saa Kjønndriften udvikler sig hos Lammene, standses deres Trivselighed. Meningen med den engelske Skik, at afhugge Halerne, er formeentligen at forhindre denne fra at trække Næring til sin Udvikling, samt maastee ogsaa for at give Dyret en for det engelske Die mere tiltalende Form.

I vor jydske Ovæggrace have vi sikkerligen Stof nok til Udviklingen af fortrinlige Stammer; men man bør fremfor Alt ophøre med at lægge det første Tillæg i Huusmændenes Hænder, og derefter senere flere Gange at omsætte Studene saaledes, som det nu skeer, inden den egentlige Fødning finder Sted paa de større Gaarde. Disse bør selv holde Opdræt. Noget Indblanding af fremmed Blod tør dog ogsaa nok ventes at ville faae heldig Betydning, ligesom ogsaa Tilstedeværelsen af enkelte rene fremmede Racebør sikkerlig vilde vække en Rappelyst, som nu savnes.

Lieutenant J. E. la Cour troer, at vi paa mange flere Gaarde, end det nu skeer, vilde have Fordeel af at lægge Bind paa Faareavlen, selv paa sværere Border, og fremhæver Leicester- og Lincolnfaarene som to Racer, der muligviis vilde egne sig til dermed at forbedre vore, saaledes som han har seet det udført med afgjort Held i Holland og Belgien. Især er den sidstnævnte fortrinlig ved sin, skjønt grove, saa meget lange Uld, og ved sin store Haarbsørhed, som vel kun overgaaes af Blackface.

Hvor smukt endog det System er, som Professor Holst fremstillede for Produktionsartens Afhængighed af den større eller ringere Afstand fra de store Stæder, holder det dog neppe ganske Stik, da lokale Forhold influere altfor stærkt derpaa.

Tiltrods for Meieridriftens vistnok almindelige Overvægt over Studeholdet, gives der dog — især i Jylland — mange Gaarde, hvor Meieriet er i en saa ussel Stand, at det der vil betale sig bedre at afløse det med Fodning, end at bringe det paaføde. Det er jo langt lettere at etablere et fordeelsagtigt Studehold, end et udbyttebringende Meieri.

Professor Holst indrømmer, at saadanne almindelige Betragtninger, som de om Hovedstædernes Indflydelse paa Omegnens Produktionsforhold, ingen absolut Gyldighed kunne have for alle Tilfælde, men deres almindelige Berettigelse er dog sikker.

Capitain Jagd saae ifjor paa Islington-Marked saa vel fedede Faar, at det ikke kunde undre ham, at vore ikke kan concurrere med dem; derimod har han en stærk Formodning om, at de vare fødrebte over hvad der kan betale sig, medens vore billigt fødrebte Dyr dog give et tilstrækkeligt godt Produkt.

Overhovedet bør Opmærksomheden være stadig henvendt paa at udfinde billige Fodringsmidler. Studefodning ved Korn vil ofte blive for dyr, og ethvert Fremskridt, der gjøres i Koedyrkningen, vil derfor være til saa stort Gavn for Landet, at saavel indflydelsesrige Mænd som Autoriteter af al Kraft maae søge at fremme denne Sag.

Skjøndt et saadant Savn allerede tidligere føltes i Vestjylland, saa er Mangelen paa gode Marsfenge nu efter Tabet af Slesvig blevet meget følelig der, og for at saadanne Anlæg kunne ventes virkelig at blive udførte i det Større, som t. Ex. den projecterede Udtørring af Ringkjøbing Fjord, er det nødvendigt, at hele Landets Befolkning støtter den kraftigt.

Kammerraad Grove oplyser, at man i den slesvigfke Marsk kan anslaae den aarlige Fordeel ved Sommergræsningen til en Forøgelse af 200—300 Pbd. Vægt for hvert Høved. Dernebe holdes Dishlebsfaarene rene, men det er neppe hensigtsmæssigt, da de blive saa fede, at de ere altfor ubehjælpomme i Terrainet. Blanding med Southdown, som er forsøgt, vandt imidlertid ikke Indpas.

Hovedvanskeligheden ved Erhvervelsen af Marsfenge i Jylland ligger i, at man der altid er i Høstrang, og derfor ikke modstaaer Fristelsen til at afhjælpe denne fra Marsfengene, der ødelægges derved.

Capitain Jagd tvivler dog slet ikke paa, at man nok vil lære at behandle sine Marsfenge ordentligt, naar man først har saadanne, og at holde sig til Kløverhøet fra Agrene.

Kammerherre Steel er enig med Indlederen af Discussionen i, at Hovedvægten endnu til en Tid maa lægges paa Meieriet, der blandt Andet ogsaa er behageligere og mere tiltalende at beskæftige sig med, da man beholder sin Besætning længere o. s. v. Dog er det vist naturligt, at Studesedningen er i Tiltagende, og dette Forhold vilde blive meget fremmet ved en Havn paa Vestkysten.

De hidtil foreliggende Erfaringer om Udbytteforholdene imellem Meieridriften og Studeholdet ere ingenlunde ubtømmende. Fornylig oplystes det her, at hver Stud paa Frisensfelt paa Falster havde givet et omtrentlig aarligt Tab af 14 Rdlr., og dog staaer man sig i Jylland godt ved at give en ugentlig Leie af 2 Rdlr. for Fedematerialerne.

Dannelsen af en ny fortrinlig Dvægstamme vil altid møde store Vanskeligheder og tage lang Tid; iblandt Andet fordi

man stedse vil kunne faae ganske ordentlige, magre Dyr tilkjøbs for en ringere Priis, end man selv kan tillægge dem for. Man stræber nu almindeligt i Sylland at vække Interesse for gode Tillægsdyr blandt de mindre Landboere, hos hvem det egentlige Opdræt foregaaer, og man er her vist paa den rette Veie. Det 3aarige, hurtigt fedede Dyr staaer tilbage i Godhed for den 4—5aars jydsk Stub, behandlet paa sædvanlig Maade.

Profesfor Jørgensen maa dog minde om, at man for 20 Aar siden ligeledes paastod, at det vilde blive for kostbart for Meierierne selv at tillægge deres Qvier, men nu ansees dette jo dog for at være det fordeelagtigste, og at det samme Tilfælde vil indtræffe for Studenes Vedkommende, kan han ikke tvivle om. Allerede nu foreligger der Exempler paa, at det kan svare Regning, om det endog saa foreløbig paa mange Steder maa ansees for rettest at vedblive med Indkjøbet af magert Qvæg.

Medet den 21de Marts 1866.

Efter Candidat Segelckes Meddelelser vedrørende Meierivæsenet bemærkede:

Jægermester Vech, at han ved den her forklarede „amerikanske“ Smørtilberedningsmethode har faaet Stadfæstelse paa Vigtigheden af en Idee, som alt for flere Aar siden er opstaaet hos ham, den nemlig, at vi kunne staae Melken under særdeles gunstige Forhold, ved i høie og snævre Blikcylindre at nedsænke den i vore dybe Brønde, i hvis omtrent 4° Varme den vilde blive tilstrækkeligen afkjølet.

Profesfor Jørgensen oplyser, at Temperaturen i Brøndene hertilands aldrig i længere Tid holder sig paa 4°; jo højere Vandoverfladen staaer, desto mere Indflydelse faaer Sommervarmen paa den; Brønde paa 50 Fods Dybde have en Gjennemsnitstemperatur lig Stedets Middevarme, altsaa 6½°—7°, og jo dybere de ere ubover dette, desto varmere blive de ogsaa.

Statsraad Valentiner slutter sig hertil; han har i sin Tid benyttet nærliggende Kildevæld til Affjøling ved at lede dem ind til Meieriet, men om Sommeren have de ikke været tilstrækkelig fjølige.

Grosserer Broge ønsker Oplysning om Qualiteten af det efter det „amerikanske“ og det „Swartzhoffe“ System vundne Produkt, som han antager staaer langt, — det amerikanske Smør endog 100 pCt. — under vort. Det turde neppe være noget godt Raad, at vi skulle forlade vort hidtil benyttede System, hvorefter vi have præsteret Varer, som overalt paa Markederne erkjendes for at være omtrent de bedste, som findes.

Candidat Segelcke betvivler stærkt, at den sidste Taler virkelig har Materiale til derpaa at støtte en saadan Dom, som den, han udtaler over de to nævnte fremmede Smørarter, som begge hidtil kun have været udbredte i en ganske snæver Kreds. Med „amerikansk“ Smør, d. e. Smør, tilberedt efter den her beskrevne Maade, og som næsten alt consumeres i og om Newyork, maa ikke forveksles alt Smør fra Amerika, og kun ved en saadan Feiltagelse kan man komme til at sætte det 100 pCt. under vort.

Bistnok skulle vi være varsomme med at gribe et andet System, end vort eget gamle; men det er for dyrt med sine Fordringer til Kjøbere til 10, 20, ja 30,000 Rigsdaler.

Kammerherre Skeel advarer mod, uden stor Forsigtighed, at forlade det danske System.

Det forekommer ham, at naar, som det sagdes i Foredraget, „de gode Stoffer i Melken begynde at svinde allerede strax efter Malkningen, og dette Tab bestandig tiltager i fremadskridende Grad,“ saa er der al Opfordring til at fremskynde Processen, hvorimod den lave Temperatur jo vil forhale den, og, som det synes, saaledes forøge Tabet.

Candidat Segelcke erindrer om, at det mere er Summen af de quantitative end af de qualitative gode Egenstaber, som forringes, og desuden foregaaer Svindet stedse efter en meget ringere Maalestof, jo lavere Temperaturen er.

Professoren Børgensen spørger, om det, som saaledes vinder bort, er ordentlig paaviste kemiske eller ætheriske Stoffer. Hvor rigtig end Tanken kan være, saa foreligger her dog vist intet ubført Beviis derfor.

Candidat Segelcke sigter nærmest til Lugtestofferne (aromatisk Stoffer), som Enhver let kan overbevise sig om, at de vinde, Farvestoffet, der kan kemisk omdannes indtil det ganske taber sig, Fedtstofferne, som ligeledes forandre sig, naar Melken henstaaer længe, og som vi saa ikke faae i den oprindelige Form i Smørret. Frankmanden Wilson har t. Ex. udtrukket Lugtestoffer med Svovlsulfid, som han derpaa har forflygtiget, saa at Lugtestoffet blev frit, og har endog kunnet spore Forskel paa dette, alt efter Arten af det brugte Foder.

Grosserer Broge kan ikke indrømme den større Kostbarhed hos vort System, thi de dyre Kjælbere ere slet ikke nødvendige; vi have tværtimod oftere seet, at man paa Steder, hvor man har opført saadanne, ikke længere formaaer at levere saa fortrinlige Varer, som medens man nøjedes med et simplet Apparatur. Det fineste Smør kommer ofte fra de simpleste Localer.

Candidat Segelcke antager herefter let at komme til Enighed med den foregaaende Taler; thi det er jo netop mod den hyderligere Fremgang paa den indslaaede Bane med de kostbare Bygninger, at han advarer. Gaae tilbage vil han rigtignok ikke; men den Vej, hvorpaa vi bør slaae ind, maa være Gjenstand for hyderligere Drøftelser.

Grosserer Broge tør dog ikke haabe paa nogen Enighed, saalænge Segelcke vil røre ved Systemet; thi det er godt; det er kun Behandlingen, som maa forbedres.

Candidat Segelcke: Meltekjælbere kunne ikke adskilles fra Systemet.

Jægermester Bøch mener, at Usikkerheden er størst ved de af de her fremstillede Fremgangsmaader, som holde Middelveien, — vort eget altsaa derimellem, — hvorimod man er bedre sikret ved at gaae til de meget høje eller bedst især til de meget lave Barmegrader.

Grosserer Broge vil nok troe, at vi derved kunne vinde Noget for Qualiteten, men vi ville tabe Meget for Dvandteten.